

Brief van don Luigi Giussani aan Paus Johannes Paulus II

bij gelegenheid van de vijftigste verjaardag
van het ontstaan van Comunione e Liberazione

Heilige Vader,

Het begin van dit nieuwe jaar is getekend door uw woorden in de boodschap voor de Dag van de Vrede, met name toen U het christendom de "overwinning" van de liefde van Christus noemde en toen U sprak over de inzet van eenieder om deze overwinning te bespoedigen. Deze overwinning is dat waarnaar het hart van iedereen uiteindelijk verlangt.

Wat ons betreft, wij moeten deze dringende uitnodiging voor het leven wel horen in de ochtendschemering van dit jaar. Dit is het vijftigste jaar sinds dat onverwachte begin, dat is opgekomen en zich heeft ontwikkeld als "beweging" van duizenden jonge en minder jonge personen, in heel de wereld. In oktober 1954 hadden de eerste ontmoetingen plaats in een lyceum te Milaan. Ik had gevraagd om aldaar godsdienstles te mogen geven.

Een gebed uit de ambrosiaanse Liturgie vertolkt ons gevoel in deze momenten:

"Domine Deus, in simplicitate cordis mei laetus obtuli universa.
Et populum Tuum vidi, cum ingenti gaudio Tibi offerre donaria.
Domine Deus, custodi hanc voluntatem cordis eorum".*

* Heer God, in de eenvoud van mijn hart heb ik u vol vreugde alles gegeven. En ik heb Uw volk met overgrote blijdschap het bestaan zien

We dragen aan de Heer de vraag van deze trouw op, waardoor onze gemeenschap -erkend als kostbare en bijzondere gave van de Geest- een sacramenteel deel wordt door haar toebehoren aan de Kerk.

Meer dan ooit trilt een emotie in mijn hart, de diepe emotie, opgewekt door het meest gezaghebbende en duidelijke oordeel over onze vijftigjarige ervaring. Ik voel de plicht om deze emotie opnieuw aan Uwe Heiligheid toe te vertrouwen. In de brief die U, Heilige Vader, mij op 11 februari 2002 stuurde bij gelegenheid van de twintigste verjaardag van de pauselijke erkenning van de Fraterniteit van Gemeenschap en Bevrijding, schreef U: "De beweging wilde en wil niet *een* weg, maar *de* weg aanwijzen voor de oplossing van het existentiële drama van de mens. De weg is Christus".

Nooit heb ik iets willen "stichten", veeleer meen ik dat de genius van deze beweging, die ik heb zien ontstaan, hierin bestaat: zij heeft het belang opgemerkt van de verkondiging dat men terug moet keren naar de oorspronkelijke aspecten van het christendom, dat wil zeggen de hartstocht voor het christelijke feit als zodanig en daarmee uit. En misschien heeft juist dit het op onvoorzienbare wijze mogelijk gemaakt om persoonlijkheden te ontmoeten uit de joodse, islamitische, boeddhistische, protestantse en orthodoxe wereld, van de Verenigde Staten tot in Rusland. En deze ontmoetingen vonden plaats vanuit een wil om de ander te omhelzen en om alles wat waar, mooi, goed en juist is te waarderen in de ander, tot welke traditie hij ook behoort.

Zoals Uwe Heiligheid suggestief heeft verkondigd sinds de encycliek die programmatisch is voor uw pontificaat *Redemptor hominis*, is het grote probleem van het christendom vandaag de dag, dat het christendom zich identificeert met een Feit -de Gebeurtenis van Christus- en niet met een ideologie. God heeft tot

erkennen als offergave aan U. Heer God, behoed deze bereidheid van hun hart.

de mens, tot de mensheid, gesproken, niet door middel van een redevoering die tenslotte door filosofen en intellectuelen is ontdekt, maar als een feit dat gebeurd is en waarvan men ervaring maakt. Datzelfde heeft Uwe Heiligheid gezegd in *Novo millennio ineunte*: "Niet een formule zal ons redden, maar een Persoon, en de zekerheid die hij ons geeft: "Ik ben met jullie!". Als onze opvoedkundige en communicatieve hartstocht één kenmerk heeft dan is het wel het voortdurend terugroepen tot deze onuitsprekelijke *focus* van de christelijke ervaring, waar zo velen overheen glijden als was het iets vanzelfsprekends, als een vanzelfsprekende vooronderstelling.

In de grote bedding van de Kerk en in trouw aan het Leergezag en de Traditie, hebben we de mensen er altijd toe willen brengen te ontdekken – of makkelijker te zien – hoe Christus een aanwezigheid is. Daarom vindt de weg naar de zekerheid dat Christus God is, naar de onbetwifelbare zekerheid dat het waar is wat Jezus Christus over zichzelf gezegd heeft, in de houding van de Apostelen het ware antwoord. Want zij vroegen altijd: "Wie is hij?", getroffen als zij waren door die uitzonderlijke aanwezigheid die hun leven was binnengedrongen.

In de brief aan de Fraterniteit heeft Uwe Heiligheid nogmaals geschreven dat "het christendom in de eerste plaats geen verzameling leerstukken is of een regel ter verwerving van het heil, maar de *gebeurtenis* van een ontmoeting". Vijftig jaar lang hebben wij alles gezet op deze evidentie. Precies de ervaring van deze ontmoeting is de wortel van het feit dat er onder ons zoveel christelijke roepingen opbloeien -roepingen tot het huwelijk, het priesterschap en de maagdelijkheid. Het is de wortel waaruit lekenchristenen opbloeien die zich inzetten in hun leven en creatief de dagelijkse omstandigheden aangaan en vullen volgens de drie dimensies die we sinds het begin steeds herhaald hebben: cultuur, liefdadigheid, missie.

Daarom voelen wij ons geen dragers van een speciale spiritualiteit, noch voelen wij de behoefte die te identificeren. In

ons overheerst de dankbaarheid voor de ontdekking dat de Kerk een leven is dat ons leven ontmoet: niet een betoog of een verhandeling over de Kerk.

De Kerk is de menselijkheid die beleefd wordt als de menselijkheid van Christus en dit geeft voor ieder van ons de waarde van het begrip sacramentele broederschap aan. Sacramentele broederschap is een begrip dat, alhoewel in zijn volkomenheid moeilijk voor ons, overduidelijk een andere diepte van leven aanduidt.

Daarom durf ik in de handen van Uwe Heiligheid het verlangen te leggen de Kerk met ons charisma te dienen, ook met de ontoereikendheid van onze menselijke beperkingen. Maar juist onze begrenzingen drijven ons tot de verantwoordelijkheid voor onze bekering als verandering van mentaliteit en van een andere menselijkheid.

Terwijl wij voortdurend uit het niets tot het zijn getrokken worden, kijken we naar haar die Uwe Heiligheid voortdurend in herinnering brengt als de weg, als de methode voor een vertrouwelijkere omgang met Christus: Maria. Onderhand is het onze gewoonte geworden om met de *Hymne tot de Maagd* van Dante (dat een dagelijks gebed geworden is) te herhalen dat Maria "levendige bron van hoop" is.

Het streven van ieder naar het goede is het doel en de bekering die Christus mogelijk heeft gemaakt in de wereld. Daarom is de bekering tot Christus, en dus tot Zijn Kerk, de bron van een hoop die op het werkelijke leven inwerkt en waarvoor je je leven kunt geven, zoals de christelijke martelaren doen.

Maar dit geloof lijkt de afgelopen eeuwen naar het dagelijks leven te kijken en het menselijke werk te beschouwen alsof het geen eeuwige waarde heeft, geen onderbouwende hoop. Daarom moet de heerlijkheid van het goddelijke Woord nagestreefd worden in de blik op elk ding, in de impuls van elke

verovering. En daarom moet de redding die door Christus is gebracht (ook al is dat door ieder kruis heen) in elk nieuw ochtendgloren binnenbreken.

Heilige Vader, moge het vers van Dante "hier bent u onder ons middaggezicht van liefde" zich verwerkelijken in alle relaties die het christelijke volk aan kan gaan, onder de leiding van herders die de Geest van Christus weten aan te roepen door bemiddeling van Maria.

Moge onze beweging, die door de Geest van Christus is opgewekt en verwerkelijkt in gehoozaamheid en vrede, broederlijk de hele christelijke maatschappij inspireren, zodat op alle plaatsen waar het geloof verkondigd wordt sporen te vinden mogen zijn van de heiligheid van Onze Lieve Vrouw ("In u barmhartigheid, in u vroomheid, / in u grootheid, in u verenigt zich / al wat er aan goedheid in schepselen is").

Uw zegen afsmekend, noem ik mij gehoorzame zoon van Uwe Heiligheid

Luigi Giussani pr.

Milaan, 26 januari 2004

Brief van Johannes Paulus II aan don Luigi Giussani

bij gelegenheid van de vijftigste verjaardag
van het ontstaan van *Comunione e Liberazione*

Aan Monseigneur
LUIGI GIUSSANI

Stichter van de beweging "Comunione e Liberazione"

1. In oktober aanstaande zal het vijftig jaar geleden zijn dat u, na uw leerstoel aan de theologische Faculteit van het seminarie van Venegono te hebben opgegeven, godsdienstleraar bent geworden aan het gymnasium Berchet in Milaan, en daar een begin hebt gemaakt met een associatieve en kerkelijke weg die de beweging en later de Fraterniteit van "Comunione e Liberazione" is geworden. Van harte sluit ik mij aan bij de dankzegging die ter gelegenheid van deze herdenking tot God, de Gever van al het goede, uit uw priesterlijk hart en dat van de velen die zich bij de beweging hebben aangesloten, opstijgt. In deze halve eeuw heeft de goddelijke Voorzienigheid een werk gerealiseerd dat, door zijn snelle verspreiding in Italië en in de hele wereld, overvloedige vruchten heeft voortgebracht tot welzijn van Kerk en samenleving.

Het is vandaag aanwezig in meer dan zeventig landen en biedt een geloofservaring aan die in staat is in de meest diverse culturen wortel te schieten; een ervaring die het leven van de persoon grondig verandert, omdat het tot een persoonlijke ontmoeting met Christus aanspoort. "Comunione e Liberazione" is een beweging die, samen met een grote verscheidenheid van andere verenigingen en nieuwe gemeenschappen, terecht kan beschouwd worden als een van de zaden van de veelbelovende "lente" die de heilige Geest de laatste vijftig jaar heeft verwekt.

Deze halve eeuw werd getekend door een pijnlijke confrontatie met de dominante ideologieën, door een crisis van de utopische projecten en, meer recent, door een wijd verbreide tendens tot relativisme, scepticisme en nihilisme, die de verlangens en de verwachtingen van de nieuwe generaties dreigt uit te doven.

2. Ik stel er prijs op u en alle leden van de beweging toe te wensen dat dit belangrijke jubileum ieder van u moge aansporen om terug te keren naar de oorspronkelijke ervaring waaruit de beweging haar elan heeft geput, en de geestdrift van het begin te hernieuwen. De trouw aan het oorspronkelijke charisma is inderdaad belangrijk om de verwachtingen en de uitdagingen van de tijd efficiënt te kunnen beantwoorden. Ik herhaal vandaag wat ik u enkele jaren geleden heb gezegd: "Vernieuw voortdurend de ontdekking van het charisma dat u heeft gefascineerd en het zal u met steeds grotere kracht aanzetten de enige meester, die de Heer Jezus Christus is, te dienen!" (*Insegnamenti*, VIII/2 [1985], p. 160).

Moge ieder van u bij de nederige en trouwe navolging van Jezus, waartoe alle gedoopten geroepen zijn, zich laten inspireren door het voorbeeld van de Maagd Maria. Moge zij het model zijn van uw christelijke levenswijze vandaag! "Uw beweging – zei ik nog bij gelegenheid van de 20ste verjaardag van de erkenning van de Fraternaliteit van "Comunione e Liberazione" door de Pauselijke Lekenraad – heeft niet *een* weg, maar *de* weg willen wijzen om tot de oplossing van dit existentiële drama te komen. De weg is Jezus Christus, u hebt het zo vaak gezegd" (Nr. 2, in: *L'Osservatore Romano*, 13 februari 2002, p. 8).

Hierin ligt juist de originele pedagogische intuïtie van uw beweging, dat het de christelijke gebeurtenis, gezien als bron van nieuwe waarden, die in staat zijn heel het bestaan te oriënteren, opnieuw voorstelt op een wijze die aantrekkelijk is en in harmonie met de hedendaagse cultuur. Het is noodzakelijk en dringend de mensen te helpen Jezus Christus te ontmoeten, opdat Hij de uiteindelijke grond van het leven en van het handelen van de hedendaagse mens zou worden. Deze geloofservaring genereert

een nieuwe blik op de werkelijkheid, een verantwoordelijkheid en een creativiteit ten aanzien van alle aspecten van het bestaan: van de arbeid tot de familiale relaties, van het maatschappelijk engagement tot de inzet in het culturele en politieke domein.

Ik bid de Heer dat de viering van het vijftigjarig bestaan van uw beweging aan elk van haar leden de mogelijkheid schenkt van een heilzame rustpauze om gesterkt weer verder te gaan en met een hernieuwd enthousiasme de nieuwe apostolische taken van het derde millennium aan te vatten. Moge dit jubeljaar een providentiële gelegenheid zijn om de kennis van Jezus en de liefde voor zijn persoon en zijn heilsboodschap te verdiepen.

3. Vaar naar het diepe! "*Duc in altum!*" (Luc. 5, 4). Dit evangeliewoord, dat ik vaak heb geciteerd, zeg ik nu tot u. Het is een uitnodiging om dankbaar het verleden te gedenken, het heden hartstochtelijk te beleven en u met vertrouwen voor de toekomst te openen, want "*Jezus Christus is dezelfde, gisteren, vandaag en altijd*" (Heb. 13, 8; vgl. *Novo millennio ineunte*, 1). Moge uw beweging, door dit bewustzijn bezielde, aan allen de schoonheid en de vreugde van de ontmoeting met de Verlosser van de mens blijven verkondigen; moge zij de goddelijke barmhartigheid krachtig aanzeggen en de soms ontmoedigde mensheid duidelijk maken dat zij geen angst hoeft te hebben, omdat Jezus Christus onze toekomst is.

Bied de eigen bijdrage van uw charisma aan binnen de diocesane en parochiale gemeenschappen, door de evangelische boodschap te verspreiden en ervan te getuigen, vanuit een diepe toewijding aan de Opvolger van Petrus en de legitieme herders van de Kerk en nauw verbonden met de andere bewegingen en verenigingen.

Moge de heilige Maagd, meesteres en model van christelijk leven en "levende bron" van hoop, uw weg blijven begeleiden en beschermen. Moge zij de steun zijn waar men voortdurend naar opziet.

Met deze gevoelens en wensen, terwijl ik u de verzekering

geef van mijn geestelijke deelname aan de jubelvieringen, schenk ik van harte aan u en aan alle leden van de beweging een bijzondere apostolische zegen.

Joannes Paulus II

Vaticaan, 22 februari 2004